

Beschrijving

Kenmerken: De Nachtzwaluw (27 cm) is iets groter dan een Merel, maar komt in vlucht veel groter over door zijn lange vleugels en staart. Met de grijsbruine grondkleur met lichte vlekjes en donkere schachtstreepjes lijkt hij op een stuk schors. Bij mannetjes vallen in de vlucht de witte vlekken op vleugel- en staartpunten op. De Nachtzwaluw is een nachtvogel en rust overdag vlak boven de grond op een tak. Hij heeft een droge ratelende of snorrende, langgerekte zang. Ze kunnen in lethargie (schijndood) gaan om perioden met koel en nat weer - met nauwelijks vliegende insecten - energiezuinig te overbruggen.

Levensloop: De Nachtzwaluw is een trekvogel die overwintert in Afrika, ten zuiden van de regenwoudgordel. Vanaf eind april arriveren ze in de broedgebieden, eerst de mannetjes en enkele weken later de wijfjes. In september trekken ze weer weg. Nachtzwaluwen leggen slechts 2 eieren per 'nest'; amper meer dan een krabplekje op de kale grond of in de strooisellaag. De eieren worden in 17 dagen uitgebroed en na nog eens 17 dagen vliegen de jongen uit. Soms start het vrouwtje een tweede legsel terwijl het mannetje zorg draagt voor het eerste broedsel.

Voedsel: Prooien worden in de schemering en nacht in de lucht gevangen, vliegend of vanaf een zitpost. Het dieet bestaat voor het grootste deel uit nachtvlinders, aangevuld met groepen als kevers, vliegen, muggen en schietmotten.

Belang Veluwe: De Veluwe is het belangrijkste broedgebied voor de Nachtzwaluw in Nederland. De populatie op de Veluwe werd in 2013-2015 geschat op ± 860 broedpaar, een verdubbeling ten opzichte van de eeuwwisseling. De doelstelling van 610 paar wordt momenteel gehaald.

Nachtzwaluw rustend in boom © Saxifraga - Mark Zekhuis

'Nest' met twee eieren © Saxifraga - Mark Zekhuis

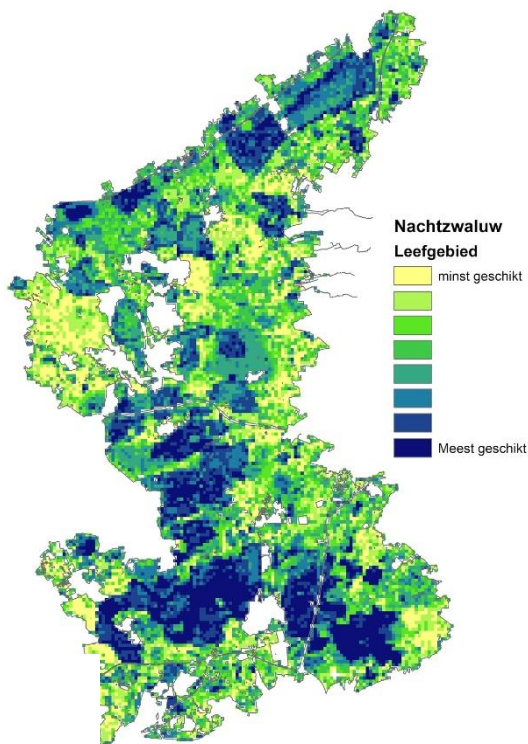

Broedend op de grond © Saxifraga - Mark Zekhuis

Leefgebied en gevoeligheid voor verstoring

- De Nachtzwaluw komt voor in halfopen terreinen op schrale, droge zandige bodems met onbegroeide, snel opwarmende plekken. De hoogste dichtheden worden in Nederland gevonden in deels dichtgroeide zandverstuivingen, heidevelden met vliegennestjes, kapvlakten en brandvlakten.
- Nachtzwaluwen gebruiken een gebied tot meer dan 2 kilometer rondom het nest om voedsel te verzamelen: ook de vennen, beekdalen, agrarisch gebied en niet te dicht bebouwde gebieden rondom het nest worden als foerageergebied gebruikt.
- Nachtzwaluwen jagen op zicht en hebben contrast nodig tussen de prooi en achtergrond. Overgangen in het landschap zijn van groot belang (zoals zomen, bosranden of brede bospaden) omdat de dichtheid aan nachtvlinders hier hoger is dan in het open landschap. In dichte bossen kunnen ze niet jagen, wel er boven.
- Recreatie buiten de paden, loslopende honden en nachtelijke recreatie zijn zeer verstorend. De soort kan redelijk goed tegen voorspelbare recreatie (bijv. fiets- en wandelpaden), maar geschikte habitat in de buurt van de bebouwde kom wordt meestal vermeden.

Leefgebied Nachtzwaluw op de Veluwe

Leefgebied van gevarieerde heidelandschappen met vliegdennen en halfopen naaldbossen. Voorspelbare recreatie op fiets- en wandelpaden is geen groot probleem, maar recreatie buiten de paden en loslopende honden zijn dat wel.

© Saxifraga – Jan van der Straaten

Knelpunten

- Verruiging van open bodems en schrale vegetaties waardoor geschikte broedgelegenheid afneemt
- De Nachtzwaluw is gevoelig voor recreatie buiten de paden en voor nachtelijke recreaties zoals droppings en nachtwandelingen. De soort broedt zelden dicht bij de bebouwde kom.
- Dichtgroeien van open plekken in bossen en het niet meer ontstaan van nieuwe grote open plekken (kapvlaktes) als gevolg van veranderingen in bosbeheer.
- Grootschalig herstelbeheer van heide en stuifzanden waardoor er een te open landschap ontstaat zonder gradiënten en overgangen.

Aanbevelingen beheer

- Herstellen van halfopen bos, heide en stuifzandlandschappen op zandige bodems door het deels open kappen van (naald)bos en grotendeels (niet helemaal) verwijderen van opslag van bomen en struiken op de heide.
- Het laten staan van solitaire vliegdennen op de heide, en het lokaal juist laten staan van jonge opslag om ook in de toekomst bomen te hebben die structuur geven aan het landschap.
- Beperking van en strenge controle op recreatie buiten de paden en loslopende honden in het broedseizoen: dit seizoen loopt van mei tot en met eind augustus!